

YAPRAK

Her ayın biriyile onbeşinde çıkar Fikir, Sanat Gazetesi
Sahibi ve yazı işlerini idare eden : Orhan Veli KANIK
Yıl : 1 Sayı : 6
15 Mart 1948
15 Kuruş
Abone : 6 aylığı 150 Kuruş
Adres: Posta kutusu 179, Ankara
Akin Basımevi - Ankara

UTANÇ

Bizim memlekette Tarla sürülmesine sürülür Yağmur yağmasına yağar Toprak ana verir vereceğini Bire bin aldığımız olur Doğrudur Ama neyleyim Görünen köy kılavuz istemez Senden utanıyorum senden Bir şey yapamadığım için Ağzı var dili yok sarı öküz

Cahit Sitki TARANCI

KÖYLÜ TEMBEL Mİ?

Memeket meseleleri konuşulurken, Türk halkının büyük çoğunluğunun neden fakir kaldığı araştırılırken, ikide bir şöyle iddiaların ileri sürüldüğünü görürüz: "Bizim köylü tembeldir. İhtiyaçlarının en azını sağladıktan sonra çalışmaz. Erkekleri kahvelerde pinekler, kadınlara çift şürdürürler. Kasabalara, şehirlere çalışmaya gidenler ise beş, on kuruş biriktirdikten sonra köyüne döner, ört üstü yatar. Banun için, ilk önce köylüye iyi yaşamının tadını duyurmalıyız, medeniyetin nimetlerinden faydalanmasını öğretmeliyiz..."

Bu sözleri fakirliğimizin bahanesi olarak ortaya sürenlere ne zaman (Peki, köylü tembelse bunun sebebi nedir?) sualini sordumsa, açık, inandırıcı bir karşılık alamadım. Ya (tembellik ruhuna işlemiş) gıhıt (bazı milletler tembeldir, bazıları çalışkan olur) gibi hiçbir sosyal gerçeğe dayanmayan, daha doğrusu, bazı insanların doğuştan tembeldir, bazıların doğuştan çalışkan olduğu öngarvına dayanan sözler duyuldu. Oysaki çalışmak her şeyden önce, sosyal bir meseledir. İnsanın tabiatla ve diğer insanlarla olan münasebetlerinin hareket noktası, temelidir. Çalışma şartları, münasebetleri, toplım hayatının mihverini teşkil eder ve bu şartların, münasebetlerin incelenmesi toplımın en gerçek manzarasını tanıtmaya yarar. Böyle olunca da, bir memlekette köylü tembeldir, gıhıt çalışkandır deyip geçirmek hiç bir şey ifade etmez. Bu hükümün arkasından hemen niçin? sorusuna karşılık bulmak, hem de hayal mahsulü değil, tarihe ve sosyal gerçeklere dayanan karşılığı bulmak gerekir.

Biz şimdilik köylümüzün neden tembeldir olduğu konusunu bırakalım da ilk önce Türk köylüsünün, kendisi hakkında başkalarının verdiği bu hükme müstahak olup olmadığını araştıralım. Köylümüz hakkında bu hüküm verenler, kasabalarda, şehirlerde oturan ve daha yüksek bir geçim seviyesine sahip olanlarla bir kısım aydınlardır. Bunlar, köylünün geri ve fakir kalışına sebep tembelliktir demekle kendilerinin köylüden daha çok çalıştıklarını, bunun için daha iyi yaşadıklarını iddia etmiş oluyorlar. Böyle düşünenlere, Tarım Bakanının Meclisteki demecini okumalarını gıhıt ekonomik durumumuzu incelemek için memleketimize gelen Amerikalı uzmanların yurtlarına döndükten sonra yazdıklarına bir göz gezdirmelerini tavsiye ederim. Tarım Bakanı, bütçe görüşmeleri sırasında köylünün durumundan bahsederken şu rakkamlara dayandı:

Türkiyede 2,5 milyon köylü ailesi vardır ki bütün nüfusumuzun % 82 sini teşkil eder. Bu 2,5 milyon aileden 500.000 inin elinde 450 pullukla 2000 traktör bulunur. Geri kalan 2 milyon aile kara sapanla çalışmaktadır. Kara sapanla çalışan bir çiftçi ailesinin mahsul almak için ne kadar çalışması lazım biliyor musunuz? Bunu da Amerikalılar burada incelemişler ve şu sonuca varmışlar: 60 dönüm buğday eken bir Türk çiftçisinin yılda 60 günü sürmek, 60 günü ekmek, 60 günü hasad etmek ve 60 günü de harman etmekle 240 gün geçirmesi gerekir. Demek ki hava ve yağış şartları müsait olur, herşey yolunda giderse, çiftçi yılının üçte ikisini toprağın üzerinde geçiriyor. Bana bir de ekmeğini, eriştmesini gıhıt değiştirme işini işletmek, eovini, tezeğini yapmak, yol inşaatında çalışmak, çarşıya pazara mahsulünü satmak üzere yagan gidip gelmek gibi işler için geçirdiği zamanı katın, her yıl bir milyardan fazla bütçeyi besleyen serveti yaratmak için köylünün ne kadar çalıştığını anlıyorsunuz. Şimdi köylü tembeldir diyenlere soruyorum: Millî servetin istihsalinde hangimizin payı bu kadar büyük, hangimizin gayreti bu kadar cefalı?

M. FIRTINALI

AHMETLER

Kimimiz Ahmet Bey,
Kimimiz Ahmet Efendi:
Ya Ahmet Ağayla Ahmet Beyfendi?
Orhan VELİ

DOSTLUK ÜSTÜNE

Sabahattin Eyuboğlu

Eski dostluklar kalmadı diyorsun; doğru hemşerim, kalmadı. Ama o akşam doğru dürüst konuşmadık. Ben sonra da seninle bir hayli konuştum.

Eski dostlukların kalmasına ben senin kadar hayıflanmıyorum; üstelik bu hali, yeni dostlukların başlamasına alâmet sayıyorum. Şehirler, yollar, kitaplar, urbalar değişir de dostluk değişmez mi? Onun da ilk, orta, yeni çağları, Tanzimatı, Meşrutiyeti, Cumhuriyeti, Demokrasisi olacak elbet. O da zamanla gelip geçecek daha gerçek daha güzel olacak. Ama senin tuhaf bir huyun var: halinden yerinirken hep eskiyi översin. Dosttan gayri kaybedecek şeyin olmuş gibi, yaşadığın yerler eskiden güllük gülistanlıkmış gibi ikide bir içini çeker, "Hey gidi günler, dersin. Halbuki sen benden iyi bilirsin insanların neler çektiğini. Sanki eski zamanlarda hep ayakta durmuşsun gibi "Düşünün dostu olmaz, diyorsun. Dosttan yana bağırız eskiden beri yanıtır bizim. Halkımız nasıl aramış dostu, neler koymuş dost sözünün içine. Yerde gökte dost pesine düşmüşüz, "candan içeri, ne bulduysak dost vermişiz. Dost, nefesler, türküler dolusu; dost, masallar, zindanlar, hanlar, kırsallar dolusu. Ama gerçek dostu bulabilmiş miyiz? Bak nasıl dert yanmış senin şairlerin:

Dost dost diye nicesine sarıldım.
Dost dost diye hayalme yeldiğim
Dost ise ayırmış özünü benden.
Aziz dostlar şimdi çehresini eğip
Bizden çevrilmedik yüzlermi kaldı
Hapis damlarına serdim postumu
Bilemedim düşmanımı dostumu
Kalmadı safası bezmi cihanın
Düşman belli değil, dost belli değil.

Görüyorsun ya, hep dost demiş sarılmış, ve günün birinde apışıp kalmışız. Ya yollar ayrılmış, ya kaygular, yahut düpedüz bir püla satılmışız. Peki nedir, kimdir bu dost? Bozukluk neresindedir bu işin? Neden, nasıl aldanıyoruz? Kimin kimi aldatıldığı da zaten pek belli olmuyor. Sen mi ona olduğun gibi görünmedin, o mu sana? Birdenbire kopuveren tel acap neresinden sakatmış? Görmediğimiz, yahut görüp de görmemeziyetten geldigimiz bir çatlık açıldıkça açılıyor, bir de bakıyoruz ki günün birinde dost bir kıyıda biz bir kıyıda. Daha kötüsü dostum düşman oluyormuş; işte o zaman "Ört ki ölem,, İnsan kendine de el âleme de rüsva oluyor, dediğim gibi.

Bana öyle geliyor ki hemşerim biz bir çok şeyler gibi dostluğu da gökte ararken yerde bulacağız. Saadet, hürriyet, adalet, müsavat gibi dostluk ta ötelere değil burumuzun ucunda, yaşadığımız günlerin içindedir. Onları kaybettığımız yerde aramadığımız için bulamıyoruz. Sana dostluğun reçetesi olur diyecek değilim; insana ait ne

GÜZEL

*Kadın vurmış maltızına tencereyi
Fasulye pişiriyordu
Adam düşünüyordu
Altmış beş fasulye diyordu
Yirmi beş de soğan
Doksan
İki yüz de yağ
Etti mi sana iki yüz doksan
Yaaa
Adam düşünüyordu
Bir kundura almali diyordu
Hayrı kalmadı bunların
Su alıyor bunlar diyordu
Nasıl etsem diyordu
Çocuk zıpzıp oynuyordu
Kedi sıçan tutuyordu
Kedinin tuttuğu sıçan
Ecel terleri dökiyordu
Fasulyeler helme dökiyordu
Çocuğun zıpzıpları
Kilimin sarısından mavisine
Mavisinden moruna geçiyordu
Yoldan adamlar geçiyordu
Adamların kafasından hayaller geçiyordu
Kiminin han hamam geçiyordu
Soğan ekmeğin kiminin
Gökten bulutlar geçiyordu
Gök mavisini titriyordu bulutların ötesinde
Güzel güzel*

Okтай RIFAT

varsa yerine ve zamanına göre başka başka oluyor. Ama esasta anlaşmak mümkün.

Bana sorarsan işte ve düşünüşte beraberlik olmadı mı kolay kolay dostluk olmuyor; olsa da neye yarar öylesi? Güçlü müze güç, canımıza can katabilir mi? İşte beraberlik mutlaka aynı işte çalışmak, aynı tarlayı sürmek demek değil tabii. Aynı işlerde çalışırız da günlük kaygularımız bir olur, birimizin işinden anlar, yardım ederiz. Ama mesela sen emeğinle, ben birinin sırtından geçinirsem, yahut sen para peşinde ben değilsem nasıl halleşiriz? Düşünüşte beraberlikte tıpa tıpa aynı düşünceleri benimsemek olmayabilir. Düşüncelerimizin yönü bir olsun yeter. Mesela sen dünyanın din yoluyla düzeleceğine bense dinin dünya işine karışmaması gerektiğine inanırsak yahut ben "Bu dünya düzelmez gününü gün etmeye bak,, derken sen hep daha güzel, daha namuslu bir dünyanın peşindeyken, aynı kitaba sen zararlı ben faydalı derssek nasıl ve ne diye dost olalım. Eskiden belki olabiliyormuş; çünkü daha dedele-

rimizin gününde dünya işleri bir yana düşünceler bir yanaymış. Kimse düşündüklerinden bugünkü kadar sorumlu değilmiş. Arslana payını verdiği müddetçe dilediğini tekkeyi açar, dilediğini kafada olabileceğini. Şimdi öyle mi ya. Düşünüş ayrılıkları yüzünden dünyamızda kan gövdeyi götürüyor. İnsanlar düşüncenin tüfek kadar etkili olduğu anladılar. Daha doğrusu baktılar ki düşünce günlük menfaatlardan sanıldığı kadar uzak değilmiş. O kadar ki artık aynı işte başka başka düşüncelerle çalışılabilir diyemiyoruz. Düşüncesini kötü bulduğumuz bir adamın işini iyi de olsa sevemiyoruz. Bir Fransız düşünürü, Paul Valéry bak ne demiş: "İşinde iyi, düşüncesinde kötü bir adamdan daha tehlikeli bir şey yoktur."

Böyle olunca dostluk düşünüş birliğinden nasıl vazgeçebilir? Düşünüş ayrılıkları hayatımızı allak bullak eder de dostluğa dokunmaz olur mu? Uzun sözün kısası, daha yaprak'çası, hemşerim, dostlarını iş ve kafa arkadaşların arasından seç.

HAMLET

Erol GÜNEY

Hepimiz sinamaya gidiyoruz. Bir çoğumuz için de sinama gerçekten yaşayan, hayatımıza etkisi olan tek sanattır. Ama nedense biz okur yazarlar hâlâ sinamayı ciddiye almıyor, onu değerlendirmeye işini Yıldız dergilerine ve şu bildiğimiz sinama sayfalarına bırakıyoruz. Avrupadaysa durum hiçte böyle değil. Sinama üstüne çıkan dergi, kitap ve incelemelerin sayısı ve ciddiliği her gün artıyor. Biz bir yandan sanatla hayatın bağlarını artıralım derken bir yandan da en çok yaşayan bir sanatı bırakıp memleketimizde hiç te yaşamayan Lettrisme ve benzeri cereyanlar üzerinde kalem yürütüyoruz.

Laurence Olivier'in Hamlet'i bu kayıtsızlığımızı biraz sarstı. Shakespeare'in Hamlet'i'nin ünü, Olivier'in şahsiyeti ve başarısı bazı aydınlarımızı bu film üstünde durmağa sevketti. Yazı ve mü-

nakaşalardaki hararet Hamlet'in, sinamayla ilğımızde bir merhale olacağı ümidini veriyor. Söylenenlere biz de bir kaç not ekliyelim.

Dört buçuk saat süren bir piyes iki buçuk saat süren bir film olunca elbette kaybedecek. Olivier bunu kabul ediyor: "Hikâyeyi basitleştirdik, ister istemez bir çok şey kaybettik,, diyor. Yalnız, şuna dikkat edelim: değiştirmeler, piyesin bazı şahıslarının, bir çok sahnelerini, konuşmalarını atmakla kalmamıştır. Olivier diyor ki: "Hamlet kısaltılmış bir klasik eserin filme çekilmesi değil, Hamlet üzerine bir sinama denemesidir,, Demek Olivier işin kolayına gitmemiş, Cocteau'nun Fransa'da yaptığı gibi piyes filimlemeğe gitmiyerek adeta Shakespeare'e

- Lütfen çevirin -

